N m trong ph m trù văn hóa, **văn hóa sinh thái t nhiên** (VHSTTN) nh m đ ch m i tác đ ng c a con ng i đ n t nhiên chung quanh theo h ng tích c c nh t, m t m t b o t n và duy trì m t cách b n v ng tính đa d ng v n có c a thiên nhiên, không làm ph ng h i đ n t nhiên, m t khác v i nh n th c khoa h c c a mình con ng i tìm m i cách c i t o - c i bi n và thúc đ y t nhiên phát tri n theo quy lu t ti n hóa c a t nhiên; trên c s đó không nh ng con ng i chung s ng hài hoà v i t nhiên, mà con ng i còn đ c th a h ng ngày càng nhi u h n m i c a c i c a t nhiên ban t ng. Cũng có th nói m t cách cô đ ng r ng VHSTTN là m i ho t đ ng c a con ng i nh m làm cho môi tr ng sinh thái t nhiên ngày càng đ p đ h n hoàn thi n h n, phát tri n b n v ng h n và chính s b o v t nhiên sinh thái đó cũng là s b o đ m cho cu c s ng b n v ng c a con ng i.

Sinh thái t nhiên, g i cho đ y đ là môi tr ng sinh thái t nhiên, đ ch toàn b th gi i t nhiên mà trong đó con ng i sinh s ng và m t m t nào đó con ng i là m t b ph n c u thành môi tr ng sinh thái t nhiên. Môi tr ng sinh thái t nhiên b m t cân b ng hay b tàn phá b i các y u t c a t nhiên, nh m a bão, l t l i, h a ho n và nh ng hi n t ng thiên nhiên khác, trong đó s tác đ ng x u đ n nó b i ho t đ ng c a con ng i trong su t l ch s nhân lo i cũng r t đáng k , con ng i đã tàn phá môi tr ng sinh thái t nhiên vì m c đích sinh t n c a mình nh ng m t khi môi tr ng sinh thái t nhiên b tàn phá, thì cu c s ng c a con ng i l i b đe d a nghiêm tr ng, s t n t i c a con ng i hoàn toàn ph thu c vào môi tr ng sinh thái t nhiên. Do đó vi c b o v môi tr ng sinh thái t nhiên đ c đ t lên hàng đ u, là vi c làm tr c tiên quan tr ng h n c vi c b o v th ch chính tr , h th ng kinh t - xã h i.

Trong b i c nh đó, đ t ra v n đ VHSTTN, nh m t c nh báo đ i v i con ng i v nh ng nguy c do môi tr ng sinh thái t nhiên s p đ n b i các ho t đ ng ph n văn hóa c a con ng i đ i v i t nhiên.

S nh n th c c a con ng i đ i v i STTN

Đây là m t lo t các v n đ v t nhiên chung quanh chúng ta, không nh ng bi t nó là gì, ph i

g i đúng tên t ng th m t mà còn ph i nh n bi t m t cách th u đáo các quy lu t ho t đ ng c a chúng; bi t nó đ mà chung s ng v i nó, ch ng h n bi t rõ quy lu t c a mùa n c n i Đ ng b ng Sông C u Long đ có cách chung s ng v i lũ l t; bi t rõ vai trò gi n c c a các khu r ng đ có k ho ch b o v nghiêm ng t r ng cây đ mùa m a, n c đ c gi l i không gây lũ l t nghiêm tr ng.

M t lo i ho t đ ng tích c c h n c a con ng i đ i v i t nhiên, đó là s nh n bi t nh ng tác h i c a t nhiên m t cách có quy lu t, con ng i có k ho ch c i t o t nhiên m t cách tích c c, nh m gi tr ng thái b n v ng cho môi tr ng sinh thái: ch ng h n vi c đ p đê ngăn n c hung gi phá ho i mùa màng, hay đ p đ p gi ngu n n c, c i t o đ ng đ t canh tác... Tuy nhiên s quá l m d ng thu l i hay quá l m d ng xây d ng nh ng cung đ ng giao thông, l i là vi c làm l i b t c p h i, thu l i ch a th y đâu mà thu tai đã nh n ti n, giao thông ch a th y l i mà r ng cây nhanh chóng b tàn phá. Thiên nhiên mênh mông, quy lu t ho t đ ng c a th gi i sinh thái là vô cùng, mà nh n th c c a con ng i, c a m i cá nhân là có h n; do đó c quan qu n lý nhà n c có trách nhi m t ch c nghiên c u đ nh n bi t nó và có chính sách đúng đ n tr c m t v n đ sinh thái, ho ch đ nh ch ng trình ng n h n và dài h n nh m b o v tính b n v ng c a môi tr ng sinh thái và có k sách c i t o môi tr ng sinh thái nh m duy trì s phát tri n b n v ng c a sinh thái.

Có đ c nh n bi t đúng đ n và có nh ng k sách tích c c v môi tr ng sinh thái ch a đ , mà các c quan qu n lý ph i có đ c nh ng bi n pháp tích c c thông qua nh ng ch ng trình kinh t - xã h i – dân sinh có l i cho s phát tri n b n v ng c a môi tr ng sinh thái. H i ngh qu c t Côphen Hagen cu i năm 2009 v bi n đ i khí h u đ c nhóm h p là h ng tích c c c a nhân lo i nh m h th p nhi t đ tăng hàng năm c a trái đ t vì khí th i do con ng i gây ra, song k t qu mà H i ngh mang l i ch a t ng x ng vì nh ng n c nh ra nhi u khí th i nh t còn so kè thi t h n, ch a ch u gi m đ n t i thi u khí th i nh nhân lo i mong mu n, b i h s t n kém h n.

Vì th VHSTTN không ch là vi c riêng c a t ng ng i t ng c ng đ ng nh h p, mà là v n đ c a các qu c gia, các t ch c liên qu c gia và qu c t và c a toàn th gi i. M t v sóng th n phá hu m t khu v c r ng l n, nh ng núi băng các c c trái đ t tan làm n c bi n dâng lên 1-2m s nh n chìm hàng ch c v n km ^{2} đ t đ ng b ng ven bi n các châu l c.

1. ***Các ho t đ ng tích c c cho STTN***. M t ch ng trình chung vĩ mô cho b o v và c i t o môi tr ng sinh thái t nhiên, rõ ràng là có vai trò ch đ o, nh ng s tham gia b o v và c i t o tích c c môi tr ng sinh thái c a hàng t con ng i sinh s ng kh p các châu l c, l i là s quy t đ nh đ n vi c có b o v và c i t o môi tr ng sinh thái t nhiên đ c hay không ? H ng ngày không có ai x rác b y vào môi tr ng, hàng ngày m i ng i không hút thu c nh khói vào không khí... đó là nh ng vi c nh nhoi mà hàng t ng i ai cũng có th làm đ c n u ý th c

đ c r ng đó là nh ng vi c quá bé nh ng l i quá l n t a nh góp nh ng c n gió nh thành giông bão kinh đ ng đ t tr i. Vi c nh ng loài thú r ng quý hi m có nguy c ti t ch ng, đ c các qu c gia và các t ch c qu c t b o v và có nhi u c nh báo, song ý th c c a con ng i l i không tuân th các quy đ nh đó, t ch c săn b n tr m bán cho nh ng nhà hàng đ c s n, l i có quá đông khách hàng ch n thú r ng làm món ăn khóai kh u... m t h th ng vô tình và h u trách nh v y s d n đ n s tuy t di t c a muôn loài là đi u c m ch c. Nh ng vi c làm tích c c cho b o v môi tr ng sinh thái m t cách có ý th c c a con ng i tuy ch a nhi u nh ng có tác d ng tích c c cho nh n th c và ho t đ ng chung, ch ng h n có nh ng gia đình quây trang tr i v n cây c a mình đ cho nh ng đàn còn – đàn chim bay v trú ng quanh năm hay t ng mùa v chim v tránh rét, t o nên tính đa d ng thân thi n cho môi tr ng.

2. ***Thái đ c a xã h i tr c nh ng hành vi t t x u v i sinh thái.***

H th ng lu t pháp c a các qu c gia các t ch c v b o v và c i t o môi tr ng sinh thái t nhiên v các ho t đ ng tích c c b o v và c i t o môi tr ng c a toàn th c ng đ ng, là nh ng bi u hi n hàng đ u có tính văn hóa sinh thái t nhiên; t t nhiên nh v y v n ch a đ , b i vì m t khi con ng i không t giác b o v môi tr ng thì không có s răn đe hành chính nào có th ki m soát n i hành vi c a con ng i, nh t là nh ng hành vi phá ho i. Do đó c n có s c m hóa con ng i, làm sao cho m i ng i không nh ng nh n th c đ c t m quan tr ng c a sinh thái t nhiên mà b t bu c h b o v môi tr ng sinh thái m t cách t giác, coi s b o v môi tr ng cũng chính là b o v s s ng còn c a chính mình.

Nh v y cùng v i s giám sát b o v môi tr ng sinh thái c a lu t pháp, c n thi t ph i t o d lu n – công lu n xã h i r ng kh p và liên t c bi u d ng và lên án nh ng ho t đ ng có văn hóa và ph n văn hóa đ i v i môi tr ng sinh thái. ***Tr c h t*** là t o d lu n khen – chê t i nh ng c ng đ ng dân c , t thôn xóm xã ph ng đ n các t ch c xã h i, tai m t c a m i ng i dân nh là nh ng ki m soát viên môi tr ng, đ ng viên hay lên án t c thì nh ng ho t đ ng đó, nó có tác d ng tích c c h n ch các hành vi phá ho i môi tr ng. D lu n xã h i trong t ng c ng đ ng c n thi t ph i đ c văn b n hóa, đ a vào quy c ho t đ ng c a c ng đ ng, nh h ng c các làng xã, t c c các dòng h , n i quy ho t đ ng c a các đoàn th và các t ch c xã h i. Các h ng c cũ tr c đây, đ u có đ a vào các n i dung b o v ngu n n c, r ng cây quý, c nh quan c ng đ ng, b o v đ ng ru ng và các khu v c c ng đ ng ... Ngày nay nên hoàn thi n các h ng c các làng xã, đ a vào trong đó m c b o v môi tr ng sinh thái t nhiên c a c ng đ ng, nh là m t b t bu c đ i v i m i thành viên c a c ng đ ng.

Th hai

là s đăng t i trên báo chí thông t n phát thanh truy n hình r ng rãi, t o cho toàn xã h i ý th c b o v môi tr ng sinh thái t nhiên m t cách b n v ng h n. V nhà máy b t ng t VEDAN Bà R a – Vũng Tàu x n c th i không qua x lý ra sông Th V i trong nhi u năm liên t c, b báo chí - truy n hình t cáo liên t c, có tác d ng tích c c c nh báo cho toàn xã h i, và cho đ n nay nhà máy VEDAN đã hoàn thi n đ c h th ng x lý n c th i, đúng v i tiêu chu n quy đ nh; song vi c nhà máy VEDAN ch a ch u đ n bù thi t h i cho nông dân và ng dân b nh h ng c a môi tr ng, c n thi t ph i đ c công lu n phán quy t tích c c h n.

Văn hóa sinh thái t nhiên, qua đó cho đ n cùng là ho t đ ng b o v t nhiên c a chính con ng i, nh m m c đích cao c duy nh t là b o v b n v ng chính cu c s ng, s t n t i, s phát tri n và h nh phúc c a con ng i./.

Bùi Thi t